

SANATIN TEDAVİ EDİCİ GÜCÜ Otistik Bireylerle Kil Uygulama Çalışmaları

'Kil' deyince; seramiğin hammaddesi, seramiğin pişmeden önceki doğal veya bir reçete ile hazırlanmış ilk hali aklımıza gelmelidir. Doğal bir topraktır. Elbette o toprak, suyla karıştırılıp yoğrulduktan sonra bir arada tutunabilen ve formunu koruyan özelliğe sahipse 'kil'dir. Ve çocukluğumuzun oyunlarında kullandığımız ilk temel malzemelerindendir.

Büyük şehirlerde yaşayan çocuklar, betonlaşmadan dolayı toprakla pek buluşamaz ve oynayamazlar. Bu talihsiz bir durumdur. Toprağa basmak veya ona dokunmak gereklidir. Çünkü toprak insanın kendisini keşfettiği, büyüttüğü ve geliştirdiği temel yaratıcı nesnenin kendisidir.

Bu yazıda, Kil'in normal çocuklar, yetişkinler ve de farklı gelişmiş bireyler üzerindeki etkisini, geliştirici rolünü ve nasıl bir özgüven kazandırdığını, sosyalleştirdiğini dile getirmek arzusundayım.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi(ÇOMÜ), Sağlık Kültür Spor Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren **Öğrenci Seramik Topluluğu**, İstanbul Otistikler Derneği ve AURA Sanatla Terapi Merkezi'nin 03-12 Temmuz 2009 tarihlerinde ÇOMÜ Dardanos Yerleşkesi'nde gerçekleştirilen *16. Otistikler Entegrasyon Kampı*'na katılarak, verdiği "kil uygulamaları" dersleri ile otistik bireylere, bir hafta boyunca, hazırladıkları program dahilinde, sistemli bir çalışma yapmışlar ve kampa önemli bir katkı sağlamışlardır.

Geçen yıl yine Dardanos Yerleşkesi'nde gerçekleştirilen kamp için İstanbul Otistikler Derneği; *"Çamur ile uygulanan sanat çalışmalarının gönüllüler ve kampçılar üzerinde son derece olumlu etkileri olduğu uzmanlarımız tarafından gözlenmiştir"* resmi yorumu ile Öğrenci Seramik Topluluğu'nun bu konudaki başarısına vurgu yapmışlardır.

Sanat tedavi edici bir güçtür. Elbette burada, psikolog ve alan uzmanlarının işbirliği atlanmamalıdır. Salt bir sanatçı, bir otistik çocukla çalışamaz ve çalışmamalıdır. Sanatla Terapi sürecinde, yararlanılan sanat disiplini ne olursa olsun, o alanın bileni ile yani bir terapistle çalışmak zorundadır. Sanat, farklı gelişmiş bireyin içe atılmış geçmişini sanatsal çalışma sırasında ortaya çıkarmaya yardımcı olurken, terapi süreci bireyin bu noktalarda desteklenmesi ve sağlıtımına yardımcı olur. Sanat öğeleri simgeler yolu ile içte olanın dışavurumunu/ifade edilmesini sağlar. Bilinç dışına itilmiş ve deforme olmuş yaşantı ve duygu içeriği sanatın renk, ses, biçim, hareket, ezgi, ritm, dil araçları ile dışa vurulur. Dışa vurulan bu içerik, ruhsal aygıtın iyileşmesi ve reorganizasyonu için terapistle imkan verir ve zengin ip uçları sağlar. Sanatın çeşitli araçlarıyla yapılabilecek sınırsız sayıda ve nitelikte çalışma olanağı vardır. Seramik, resim, müzik, dans vb disiplinlerinden yararlanılarak Sanatla Terapi uygulamaları yapılmaktadır.

Öğrenci Seramik Topluluğu, Farklı Gelişen Bireyler'le ilk çalışmalarına 2003 yılında, Çanakkale Anafartalar İlköğretim Okulu özel alt sınıfı öğrencileri ile başlamıştır. 2004 Yılı'nın yazında, Yerel Gündem 21'de görme engelli bireylerle seramik dersleri yapmıştır. 2008 Yılı yazında yine Dardanos Yerleşkesi'nde yapılan 15. Otizm Entegrasyon Kampı sonrasında öğrenci seramik topluluğu akademik danışmanı Öğr. Gör. Ergün ARDA, İstanbul Otistikler Derneği tarafından belirlenen ekip ile İsveç-Stockholm'e bir araştırma gezisi yapmış ve İsveç Hükümeti'nin Otistik Çocuklar üzerine eğitim teknikleri, yaşam merkezleri, eğitim araçları, sanat atelyelerini inceleme ve araştırma imkanı bulmuştur. İsveçlilerin kullandığı eğitim tekniği olan *Teacch Tecknic* (görsel malzemelerle öğretme) tekniği önemli tecrübelerden biridir. Tarafımdan edilen tecrübeler ÇOMÜ, GSF öğrencilerine sunulmuştur. Aynı zamanda 2009 yılının sömestr tatilinde İsviçre-Zürih Wintertur'daki otistik okulunun sanat atelyelerini inceleme ve araştırma gezisini yapılmış ve yine tecrübeler paylaşılmıştır.

2009 Bahar dönemi sürecinde topluluk Çanakkale Zihinsel Engelliler Derneği ile 3 aylık ortak bir proje yapmış, velilerle ve çocuklarıyla ayrı ayrı yapılan seramik derslerinin ürünleri Üniversitemizin Kültür Evi Sergi Salonunda sergilenerek Çanakkale halkı ile buluşturulmuştur. Derslere katılan velilere, zihinsel engelli öğrencilerimize ve GSF Seramik Bölümü'nde okuyan lisan öğrencilerimize katılım belgeleri verilmiştir.

Topluluk son olarak, yukarıda bahsettiğimiz 16. Otistik Entegrasyon Kampı'na katkı sağlamıştır. Üniversitemizin sağlık merkezi çalışanlarından Uzman Psikolog Serdar Topal ve Psikolojik Danışman Cumhur Çırnaz iki yıl boyunca topluluğumuzun üyelerine farklı gelişen çocuklar ve bu çocuklarla iletişim konularında seminerler vererek üyelerimizi karşılaşılabilecekleri zorluklar konusunda bilgilendirmişlerdir. Serbest Şekillendirme Yöntemi ile Geleneksel Şekillendirme Yöntemi olan Çömlekçi Çarkı ile Şekillendirme teknikleri kullanılarak uygulamalar yapılmıştır. Hazırlanan görsel malzemeler ile otistik bireye konu seçenekleri sunulmuş ve bireyin tercihi sonrasında konu, asetat şablon tekniği biçimlendirilmiştir. Burada önemli olan nokta şudur. Tekrarın tekrarsızlığı ile konu birden fazla uygulanarak yapabilme becerisi kazandırılmaya çalışılmıştır. Sonuçta normal çocuk veya farklı gelişmiş çocuk, sürekli tekrarlarla deneyimlerini yerleştirir. Ustaların uzman oldukları alanlarda otomatikleşmesi bundandır.

Farklı gelişen bireylerin kil uygulamalarında göze çarpan en önemli yaklaşımları, hiçbir estetik kaygılarının olmamasıdır. Yani güzel mi oldu çirkin mi oldu gibi normal bireylerin taşıdığı tasayı üzerlerinde hissetmediklerini gördük. Söz konusu tavrın benimsenmesi, lisans öğrencilerimiz için de önemli bir kazanım olacaktır. Sanat yaratım sürecinde kendilerini baskı altına almadan, süreç yaşanmalıdır. Keza, *Güzel*'in irdelemesini yapacak olan estetikçilerdir.

Genel anlamda kazanımları şöyle sıralayabiliriz;

1-Seramik derslerindeki 'kil'e biçim verme süreci, 'normal' gelişim gösteren ve 'farklı' gelişen bireylerin (otistik, zihinsel engelli gibi) ince ve kaba motor becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Burada yapılan çalışmanın sonucu değil daha çok süreci geliştiricidir.

2- Çocukların sosyalleşme süreçlerini destekler. Bu süreç, kil uğraş uygulamaları sırasındaki paylaşım ve alışverişle sınırlı kalmaz. Çocukların evlerine döndükten sonra ebeveynlere ve yakın çevrelerine, kendisinin neler yaptığını heyecanla anlatmalarıyla sürer. Yapılan çalışmaların bir de sergilenerek, daha geniş kitlelere sunulmaları onların sosyalleşmelerini genişletecektir. Gurur ve esin kaynağı oluşturacaktır. Sanat, paylaşımın zenginleşir.

3- Sanatsal etkinlikler vasıtası ile normal ve farklı gelişen çocukların-bireylerin bilişsel gelişimlerine katkıda bulunur. Sanat türlerinin tümü geliştiricidir, duygu ifadesine yardımcı olur ve yaratıcı olmaya katkı sağlar.

4- Sanatsal etkinlikler sürecinde çocuklar; kile şekil vererek yapabilme, üretebilme ve ortaya kendini ve de kendi yaptığı bir eseri görünür kılması vasıtası ile 'özgüven' kazanmalarını sağlamaktır. Her çocuk salt kendisinin ürettiği bir çalışma ile gurur duymaktadır. Özellikle kille yapılan çalışmaların daha sonrasında pişirilmesi, elle tutulur ve gözle görülür hal alması, onların muvaffakiyetini kendilerine ikna edici kılar. Duyguların ve içe atılmış yaşamların yücelerek nesnel olarak dışavurumuna dönüşmesini sağlar. İçe atılmış yaşantılar bir yolla dışa vurulamazsa ruh sağlığı risk altına girer. Sanat, bu riske karşı koruyucu işlev görür. Kendisi ile barışık olmasını sağlayacak kil uğraş uygulamaları amaçsız kalmayacaktır.

Sonuç olarak Güzel Sanatlar Fakültesi, Konservatuar ve Müzik eğitimi almış bireyler sanatla terapi sürecine katkı sağlayabilirler. Hatta yasalardaki değişiklikler söz konusu olduğunda kamu veya özel rehabilitasyon merkezlerinde, kliniklerde kendilerini bu alanda istihdam olanağı sağlanabilir.

ÇOMÜ, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü,
Öğr. Gör. Ergün ARDA
arda100@gmail.com